SÜLEYMÂN BİN YESÂR

Tabiînin büyüklerinden. Medîne-i münevveredeki fukaha-i seb'adan (yedi büyük fıkıh âlimi) biridir. Künyesi Ebû Eyyûb'dür. Hazreti Osman'ın halifeliği sırasında doğdu. 104

(m. 722) senesinde 73 yaşında iken vefât etti. Ümmül-mü'minîn Hazreti Meymûne'nin azatlısı idi. Fıkıh ve hadîs ilminde meşhûr âlimdir. Hazreti Meymûne'den, Hazreti Âişe'den, Hazreti Ümmü Seleme'den, Ebû Hüreyre'den, İbn-i Abbâs'dan, Zeyd bin Sabit, Mikdad bin Esved ve diğer pek çok zâttan hadîs-i şerîf işitip, rivâyet etmiştir. Amr bin Dinar, Abdullah bin Dinar, Abdullah bin Fadl el-Hâşimî, Ebu'z-Zinâd, Bükeyr bin Eşeç, Yahyâ bin Sa'îd el-Ensârî ve diğerleri Süleymân bin Yesâr'dan hadîs-i şerîf işitip rivâyet etmişlerdir. Kütüb-i sitte râvilerindendir. Rivâyet ettiği hadîs-i şerîfler Sahîh-i Buhârî'de, Sahîh-i Müslim'de, Sünen-i İbn-i Mâce'de, Sünen-i Tirmizî'de yer almıştır. Sika, (güvenilir, sağlam) bir râvi olup, çok hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir.

Fıkıh ilminde zamanının yedi büyük âliminden biridir. O asrın meşhûr âlimlerinden olan Sa'îd bin Müseyyib, kendisine fetvâ sormaya gelenleri, Süleymân bin Yesâr'a gönderirdi ve "Bu gün o en iyi bilen âlimdir" derdi.

Hubeyb bin Yesâr Külâbî, Ebû Hazım'dan şöyle nakletmiştir: "Süleymân bin Yesâr, bir defasında bir arkadaşı ile Medine'den Ebva'ya gitmişti. Bir ara arkadaşı onu çadırda bırakıp, bir iş için yanından ayrılmıştı. Yakınlarındaki çadırdan bir kadın onu görmüş, güzel sûretine hayran kalıp, çadıra gelmişti. Bir şeyler istiyor zannederek yiyecek öteberi vermek üzere iken, kadın kötü düşüncesini söyledi. Süleymân bin Yesâr, kadına seni şeytan saptırmış deyip, başını ellerinin arasına alıp, ağlamaya başladı. Kadın onun ağlamaya başladığını görerek şaşırdı. Oraya geldiğine pişman olup, hemen çadırına döndü. Arkadaşı gelip, onun ağladığını görünce hayrola çocuklarını mı hatırladın, dedi. Durumu öğrenince o da ağlamaya başladı. Bunun üzerine Süleymân bin Yesâr, peki sen niçin ağlıyorsun, dedi. Arkadaşı sen böyle bir tehlikeden kurtuldun. Acaba ben böyle birşeyde tehlikeden kurtulabilir miydim diye ağlıyorum, dedi. Bundan sonra Kâ'beyi ziyâret için Mekke'ye gittiler. Mekke'ye varıp, Kâ'beyi tavaf ettiler. Süleymân bin Yesâr, tavaftan sonra bir köşeye çekilip biraz uyudu. Rü'yâsında Yûsuf aleyhisselâmı gördü. Hazreti Yûsuf onun Ebva'daki kadından sakınmasından dolayı onu methetti ve o hâlini çok beğendiğini söyledi."

Rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden ba'zıları:

Ebû Hüreyre'den rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte Resûlullah efendimiz buyuruyor ki: "Allahü teâlâya fıkıhtan daha üstün bir şeyle ibâdet edilmedi. Muhakkak ki, bir tek fakîh, şeytân üzerine bin âbidden daha şiddetlidir. Her şeyin bir direği vardır. Bu dînin direği de fıkıhtır."

"Kıyâmet gününde, insanların üzerinde ilk hüküm verilecek şu üç kişidir. Birincisi, şehîd edilen bir adamdır. Bu adam Allahü teâlânın huzûruna getirilecek, Allahü teâlâ ni'metlerini ona tarif edecek, o da onları tanıyacaktır. Allahü teâlâ bunun üzerine adama "Bu ni'metler hakkında ne yaptın?" diye soracak. Şehîd "Senin uğrunda çarpıştım. Nihâyet şehîd edildim!" diyecektir. Hak teâlâ "Yalan söyledin. Ancak sen cesur denilmek için çarpıştın. Gerçekten senin için cesur denildi de!" buyuracak. Sonra onun hakkında emir verecek ve yüzü üstü sürüklenecek, nihâyet Cehenneme atılacaktır.

İkincisi, ilim öğrenip öğreten ve Kur'ân-ı kerîm okuyan bir adamdır. Bu da getirilerek kendisine ni'metlerini tarif edecek, o da onları tanıyacaktır. Allahü teâlâ "Bunlar hakkında ne, yaptın?" diye soracak o da "İlim öğrendim ve öğrettim. Senin rızân için Kur'ân-ı kerîm okudum!" diyecek. Allahü teâlâ da "Yalan söyledin! Ancak sen ilmi, âlim denilsin diye öğrendin, Kur'ân-ı kerîmi de o kâridir, (Kur'ân-ı kerîmi ezbere bilen) denilsin diye okudun, gerçekten sana denildi de!" buyuracak. Sonra onun hakkında emir verecek ve yüzü üstü sürüklenecek, nihâyet Cehenneme atılacaktır.

Üçüncüsü, Allahü teâlânın kendisine zenginlik ve malın her çeşidinden verdiği adamdır. Bu da getirilerek ona ni'metlerini tarif edecek, o da onları tanıyacaktır. Allahü teâlâ "Bunlar hakkında ne yaptın" diye soracaktır. O adam "Uğrunda mal sarf edilmesini dilediğin hiçbir yol bırakmadım. Mutlaka senin için sarf ettim!" diyecek Allahü teâlâ da "Yalan söyledin! Ancak sen, o cömerttir, desinler diye yaptın. Gerçekten denildi de" buyuracak. Sonra onun hakkında emir verecek ve yüzü üstü sürüklenecek. Sonra Cehenneme atılacaktır."

¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾

1) Tehzîb-üt-tehzîb cild-4, sh. 228

2) Tezkiret-ül-huffâz cild-1 sh. 91

3) Miftâh-üs-se'âde cild-2, sh. 16

4) Tehzîb-ül-esmâ vel-luga cild-1, sh. 234

5) El-A'lâm cild-3, sh. 138

6) Hilyet-ül-evliyâ cild-2, sh. 190

7) Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye sh. 998

ŞUMEYT BİN ACLÂN

Tabiînin büyüklerinden âlim ve velî bir zât. Hikmetli sözleri, güzel huyları ile herkesin sevgilisi olmuş bir Allah adamı, ismi Şumeyt bin Aclân olup, künyesi Ebû Hümâm'dır. (Ebû Ubeydullah da denildi). Büyük tasavvuf âlimlerinden olan Şumeyt bin Aclân'ın hayatı, tahsili ve ölüm târihi hakkında kesin bilgi olmayıp, hicri ikinci asırda yaşamıştır. Yaşayışı, hâli, hikmetli sözleri ile birçok kimselerin haramları terk edip, Allahü teâlânın râzı olduğu hâle gelmesine sebeb oldu. Onun bu husûsiyeti, söylediği ve tavsiye ettiği şeyleri, önce kendisinin yaşamasıydı. Hâli, ilmine ve söylediğine uygun, dünyâya zerre kadar muhabbet ve meyli olmadan ibâdet, tefekkür, korku ve ümid arasında yaşama şeklindeydi. Buyurdu ki: "Îmânı sağlam olan haramlardan kaçan kimseler, zekî ve akıllı kimselerdir. Bunlar Allahü teâlânın helâl kıldığı temiz rızıklarını yerler. Pis olan kötü olan şeyleri yemezler ve içmezler (Domuz eti ve şarap gibi). Âhıret ni'metleri içerisinde yaşarlar. Cehennemde azâb olarak karşılarına çıkacak bir işi yapmazlar. Onlar Allahü teâlânın azâbını bilirler. Her yerde bu bildiklerine uygun hareket ederler. Korku ile uyurlar, akıbetlerini ve kıyâmet hâllerini düşünerek vekar ile, ağır başlı olarak kalkarlar."

Şumeyt bin Aclân (radıyallahü anh) dünyâ için çalışıp, bütün arzusu ve düşüncesi dünyâ olan insanlardan hoşlanmaz, onlardan kaçardı. Bu insanların, uğruna ölmeyi dahi göze aldıkları malları ve mülklerinden, çok kısa bir zaman sonra ayrıldıklarını ve bütün ömürlerini harcadıkları mallarının dünyâda kalıp âhirete bir şey götüremediklerini görür ve bu insanlara acırdı. Onların gafletlerini ve içinde bulundukları hâli anlatarak şöyle buyurdu: "Dünyânın âşıkları (haramlara dalanlar) sarhoşturlar. Gönül verdikleri dünyâ onlardan kaçar, halbuki onlar dünyâya âşık olmuşlardır. Süt emen çocukların annelerini arayıp, bağlandıkları gibi dünyâya bağlıdırlar. Asla ondan ayrılmayı istemezler. Allahü teâlâ onlardan birisine bir ni'met ihsân ettiği zaman, onlara bir riya ve şöhret gelir. Onlar, haram helâl her ne olursa olsun dünyâya (mala, mülke) bağlanır, onu isterler. Sonra insanlara döner, "Geliniz, bizim mallarımıza bakınız" diyerek öğünürler. Mü'minler ise kendilerine gelen şeyler için "Allaha yemîn ederiz ki helâlden olmayan bir şeyde güzellik yoktur. Eğer haramdan olursa Allahü teâlâ onu yok etsin" derler. Münâfıklara gelince; "Bize yazıklar olsun. Keşke bizim daha çok malımız olsaydı" derler. Çocukları için yağlar ve ballar ister, bunu fakîr ve miskîn çocukların yanında yerler. Fakîr çocuklar annelerine gidip "Ey annemiz bize yağ ve bal ver. Çünkü biz, filânın çocuğunu, onları yerken gördük" derler. Onlara anneleri "Bunlar çok pahalı şeyler yavrularım, ben size ancak tuz ve ekmek verebilirim" der.

Şumeyt bin Aclân hazretlerinin oğlu Ubeydullah; Babam dünyâ adamlarını şöyle tarif etti: "Dünyâya düşkün olanlar, akılları kısa ve ahmak olanlardır. Onların arzuları, yiyecekleri, şehvetleri ve kendilerini süslemeleridir. Onlar şöyle derler: Ne zaman sabah olacak? Sabah olsun ki, yiyelim, içelim, oynayalım. Ne zaman akşam olacak? Akşam olsa da uyusak. Onların geceleri pislik içerisindedir, günah işlerler. Gündüzleri ise tenbeldirler." diye haber vermiştir.

Allahü teâlâya gönül veren Allah'ın velî kullarını, dostlarını ise şöyle tarif etti: "Evliyâullah, Allahü teâlânın rızâsını, beğenmesini, nefslerinin arzu ve isteklerine tercih ederler. Eğer nefslerinin arzu ve istekleri onları çok zorlarsa, onlar nefislerini Rablerinin rızâsı için isteklerinden vaz geçmeye mecbûr ederler. Böylece se'âdete erer ve Cehennemden de necât (kurtuluş) bulurlar." Şumeyt bin Aclân dünyâda Allahü teâlânın ihsân etmiş olduğu ni'metlere şükür etmeği ve onların kıymetini bilmeyi tavsiye buyurur ve "hastalık gelmeden sıhhatin, meşgûliyet gelmeden boş vaktin, ölüm gelmeden evvel hayatın kıymetini biliniz" diye nasîhat ederdi. Dünyâda geçen vakitlerinin en kıymetlisinin Allahü teâlânın zikri ile geçen vakitleri olduğunu beyân eder ve duâlarında "Allahım, dünyâdaki en güzel vakitlerimizi senin zikrin ve sana ibâdetle geçen vakitler yap" diye yalvarırlardı. Ya'nî Allahü teâlâdan vakitlerini ibâdet ve zikirle geçirip, dünyâyı, yemeği-içmeği, uyumayı sevdirmemesini isterdi.

Buyurdu ki: Ey insanlar! Dünyâ gündüzler ve gecelerdir. Bunlar birbirlerini takip eder. Eğer gündüz yapacağın işi yapmazsan vakit geçer gece oluverir. O halde işlerini sonra